
Årsberetning
2 0 1 9

Indholdsfortegnelse

Formål	5
Organisation	6
Virksomhed	9
Nationalt og internationalt samarbejde	12
Publikationer	13
Presseomtale	13
Gaveliste	13
Dansk Farmacihistorisk Fonds Venner	14

Dansk Farmacihistorisk Fond

Dansk Farmacihistorisk Fond
Godkendt af Civilstyrelsen
senest 18. oktober 2013

Hillerød, den 13. marts 2020

Dansk Farmacihistorisk Fond
udsender hermed sin årsberetning for 2019.
Heri omtales fondens formål,
dens organisation og virksomhed.

Formål

Dansk Farmacihistorisk Fond blev stiftet den 8. april 1972 under navnet Fonden til Bevarelse af Gammelt Dansk Apoteksinventar og ændret til Dansk Farmacihistorisk Fond med virkning fra 1. januar 2002, hvorved fonden etableredes som en fælles ramme for de farmacihistoriske aktiviteter i Danmark. Samtidig fik fonden overdraget den af Danmarks Apotekerforening ejede samling, Apotekshistorisk Samling, nu Dansk Farmacihistorisk Samling, på Pharmakon i Hillerød. Endvidere blev Dansk Farmacihistorisk Selskab knyttet til fonden ved formaliseret aftale om samarbejde mellem fonden og selskabet.

Med virkning pr. 1. januar 2014 blev Apoteker Aage Schæffers Fond, stiftet den 27. april 1972, sammenlagt med Dansk Farmacihistorisk Fond med sidstnævnte som den fortsættende fond og det fortsættende navn og Apoteker Aage Schæffers Fond (Dansk Farmacihistorisk Fond) som binavn.

Ved etableringen af Dansk Farmacihistorisk Fond blev denne ikke alene ejer af Dansk Farmacihistorisk Samling, men også af et stort antal genstande, der var blevet doneret til Fonden til Bevarelse af Gammelt Dansk Apoteksinventar siden stiftelsen af denne i 1972. De fleste genstande er udstillet på de apoteker, hvorfra effekterne stammer, og i Dansk Farmacihistorisk Samling, medens de øvrige genstande er deponeret på offentlige museer i Danmark, hos LEO Museum & Archives, LEO Foundation, i Ballerup samt hos Nomeco A/S i København og Odense.

Det juridiske grundlag for Dansk Farmacihistorisk Fonds virksomhed er fondens seneste fundats af 2. januar 2014, som er godkendt af Civilstyrelsen den 18. oktober 2013. I fundatsen er der fastsat følgende bestemmelser om fondens formål:

Fondens formål er

- at udføre musealtfagligt arbejde til belysning af farmaciens historie i Danmark, og
- i samarbejde med Dansk Farmacihistorisk Selskab at fremme farmacihistorisk forskning i Danmark og at udbrede kendskabet til farmaciens historie.

Organisation

Dansk Farmacihistorisk Fond ledes af en bestyrelse med en bred repræsentation fra lægemiddelområdet i Danmark.

Bestyrelsen for Dansk Farmacihistorisk Fond
Danmarks Apotekerforening: Apoteker Troels Ingemann (næstformand)
Pharmadanmark: Forskningsbibliotekar, cand.pharm. Annemette Møller Hansen
Farmakonomforeningen: HR Consultant & EHS Coordinator, farmakonom Annelise Raun
Lægemiddelindustriforeningen: Scientific Advisor, cand.pharm. Birgit Sølvkær Jensen
Megros: Adm. direktør, cand.pharm., CBA Henrik Kaastrup
Dansk Farmacihistorisk Selskab: Tidl. apoteker Steffen Kjær (formand)
Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet: School Director, lektor, ph.d. Ulf Madsen
Pharmakon a/s: Adm. direktør, rektor, cand.pharm. Lotte Fønnesbæk
Lægemiddelstyrelsen: Enhedschef, cand.pharm. Merete Hermann
Sundheds- og Ældreministeriet: Afdelingschef Dorthe Eberhart Søndergaard

Bestyrelsen består af nævnte 10 medlemmer, udpeget af de anførte organisationer, institutioner og myndigheder.

Til fonden er knyttet en støttekreds, Dansk Farmacihistorisk Fonds Venner, som blev etableret den 7. januar 2004 med opfordring til alle personer, offentlige og private institutioner og virksomheder inden for lægemiddelområdet i Danmark til at støtte fondens arbejde ved et medlemskab af og årlige bidrag til Dansk Farmacihistorisk Fonds Venner. Pr. 31. december 2019 udgør medlemstallet 136, fordelt på 89 personer samt 47 institutioner og virksomheder.

Fondens museale og øvrige aktiviteter udøves i eller gennem Dansk Farmacihistorisk Samling. Samlingen er beliggende i kælderlokaler på Pharmakon, men det er fondens endelige mål at søge sit formål realiseret ved etablering af et egentligt dansk farmacihistorisk museum i mere velegnede lokaler end de nuværende.

Fondens virksomhed og dermed driften af Dansk Farmacihistorisk Samling er baseret på

- entréindtægter ved omvisninger i samlingen,
- indtægter ved salg fra butik,
- bidrag fra medlemmer af Dansk Farmacihistorisk Fonds Venner,
- tilskud fra Pharmakon a/s,
- tilskud fra Farmakonomforeningen,
- tilskud fra Pharmadanmark,
- tilskud fra Megros (Nomeco A/S og Tjellesen Max Jenne A/S),
- tilskud fra Cand.pharm. Povl M. Assens Fond
- tilskud fra Roche A/S.

Fondens bestyrelse har med Pharmakon som administrator indgået aftale om, at Pharmakon varetager den daglige administration, herunder regnskabsføring, af fondens aktiviteter, stiller lokaler og servicefaciliteter til rådighed samt driver fondens hjemmeside. Fondens betaler husleje og honorar for disse ydelser til Pharmakon.

Pr. 1. oktober 2014 blev der oprettet en lønnet stilling som museumsleder ved Dansk Farmacihistorisk Samling. Hermed blev fonden arbejdsgiver og registreret som virksomhed. Dette betyder, at fondens kontakt til myndigheder foregår direkte og ikke som tidligere gennem Pharmakon som administrator.

I 2019 har Dansk Farmacihistorisk Samling og hertil knyttede aktiviteter været bemandet således:

Leder

- Cand.mag., farmakonom Mette Katrine Jensen er ansat i lønnet stilling som museumsleder.

Konsulenter

- Dr.pharm. Poul R. Kruse er tilknyttet samlingen som specialkonsulent til varetagelse af farmacihistoriske opgaver samt drift og vedligeholdelse af maskiner og apparatur i tableteringssektion.
- Docent, dr.pharm. Svend Norn er tilknyttet samlingen til omvisninger samt foredrags- og publikationsvirksomhed.
- Farmakonom Mona Sørensen er tilknyttet samlingen til omvisninger, varetagelse af områderne sygeplejeartikler og apoteksemballage samt medvirken ved indretning af nye udstillinger.
- R&D Manager, cand.pharm. Henning Møller Knudsen, Orkla Care A/S, Lyngby, er tilknyttet samlingen til ydelse af faglig rådgivning og assistance i forbindelse med drift, servicering og reparation af samlingens tabletmaskiner og andre tabletrelaterede maskiner og apparater.

Frivillig assistance

- Farmakonom Susanne Engstrøm yder frivillig assistance som omviser.
- Farmakonom Bente Guttenberg yder frivillig assistance som omviser.
- Farmakonom Birgitte Jeppesen yder frivillig assistance som omviser.
- Tidl. apoteker Hanne Mouritsen yder frivillig assistance som omviser.

Virksomhed

Bestyrelsen for Dansk Farmacihistorisk Fond har afholdt to møder i 2019.

Den 10. april 2019 nedsatte bestyrelsen en arbejdsgruppe til at udarbejde en ny model for Dansk Farmacihistorisk Samlings koncept. Konceptet udvikles gradvist i 2020 og vil i fremtiden i højere grad være projektorienteret samt tilbyde farmacihistoriske ydelser.

Bestyrelsen har fastlagt et koncept for Dansk Farmacihistorisk Samling (DFHS). Det indgår i konceptet, at DFHS er et viden- og aktivitetscenter for farmaciens historie i Danmark, der udmønter sig i følgende former for virksomhed:

- Erhvervelse, registrering og dokumentation af farmacihistoriske genstande, bøger og arkivalier.
- Drift af et farmacihistorisk »museum« omfattende:
 - Et arbejdende »laboratorium« for lægemiddelfremstilling med prototyper på ældre apparaturer og maskiner, der er ført tilbage til deres originale og funktionsdygtige tilstand ved restaurering, for at demonstrere en vigtig del af fagets almene historie. Der kan skabe idehistorisk samarbejde med gymnasier.
 - Udstillinger af farmacihistoriske antikviteter, der fremtræder i deres originale tilstand om nødvendigt ved restaurering, for at vise eksempler på faglige prydgenstande.
 - Udstillinger af farmacihistoriske, genuine genstande for at vise de pågældende genstandes egen historie.
- Udstillinger af forbrugerpakninger med apoteks- og fabriksfremstillede lægemidler, som illustrerer udviklingen af lægemidler fra lav- til højteknologiske produkter.
- Udbydelse af farmacihistoriske konsulentydelse af højeste kvalitet inden for de områder, hvor samlingen har spidskompetencer, eksempelvis i form af samarbejde med universiteter, museer, gymnasier, skoler og virksomheder.
- Arbejdspladser for og vejledning af eksterne brugere af samlingen.
- Udbydelse af besøg i og afholdelse af omvisninger i samlingen for enkeltpersoner og grupper, herunder farmaceutstuderende og farmakonomelever, skole- og gymnasieelever.
- Udlejning af genstande til eksterne farmacihistoriske udstillinger i samarbejde med andre museer og kulturelle institutioner.
- Ydelse af farmacihistorisk konsulentbistand til offentlige institutioner, private virksomheder og enkeltpersoner.
- Formidling af samlingen ved udgivelse af hjemmeside, Facebookside, brochurer, brevkort, nyhedsbreve og årsberetning, ved interview, indlæg og artikler i fagtidsskrifter, andre faglige medier, aviser og tv samt ved foredrag i faglige, folkeoplysende, gymnasiale og andre fora.
- Udførelse af farmacihistorisk forskning både internt og i samarbejde med andre i den udstrækning fondens personale ressourcer giver mulighed her for.
- Deltagelse i nationalt og internationalt samarbejde inden for fag- og videnskabshistorien.

Dansk Farmacihistorisk Fond har solgt 7 malerier af Apotekere og deres hustruer fra Haderslev Hjorte Apotek til Haderslev Museum via Bruun Rasmussens auktioner samt et portræt af Otto Benzon og et maleri af Alfred Benzons Fabrikker.

Fondens meget omfattende hjemmeside, der er udviklet og designet i nært samarbejde med Pharmakon, og som blev lanceret i en dansk og en engelsk version i 2013, er løbende blevet opdateret i 2019. Arbejdsgruppen af 10. april 2019 arbejder på at skabe en fremtids-sikret løsning for hjemmesiden gennem en ny og sikker platform.

Med henblik på vedligeholdelse og udbygning af et socialt netværk til forøgelse af fokus på Dansk Farmacihistorisk Samling blev der i 2016 etableret en Facebookside med link hertil på hjemmesiden. I 2019 har der været en livlig aktivitet på Facebook, som således er blevet et vigtigt kommunikationsmiddel for samlingen.

I fortsættelse af de foregående års omfattende donationer har Dansk Farmacihistorisk Fond også i 2019 modtaget mange genstande og andre effekter.

For alle donationer udarbejdes gavelister. I 2019 er der udskrevet de på side 13 nævnte gavelister, fra nr. 682 til nr. 697

Af særlige donationer fremhæves donationen fra Søren og Ulla Ribel-Madsen, der donerede to sjældne træbuddiker fra henholdsvis Nyborg Løve Apotek (nuværende Nyborg Apotek) og Haderslev Løve Apotek. Buddikerne var i sin tid givet i gave til tidligere apoteker Ejvin Madsen, Odder, under hans virke som apoteksvisitator i 1960'erne.

Gaver modtages fortsat gerne – efter forudgående henvendelse og, om muligt, udvælgelse ved besøg hos giveren.

Registreringen af samlingens bestand af forbrugerpakninger med apoteks- og sygehusapoteksfremstillede lægemidler samt af forbrugerpakninger med danske og udenlandske fabriksfremstillede lægemidler er blevet opdateret i 2019 i takt med nye donationer af sådanne pakninger.

Registreringen af samlingens bøger er tilsvarende blevet ajourført i 2019 i takt med nye bogdonationer.

For farmakonomielever er der – ligesom i de foregående år – afholdt en omvisning i Dansk Farmacihistorisk Samling for hvert hold på 1. uddannelsesår. Omvisningen er obligatorisk.

Desuden er der – ligeledes som i de foregående år – afholdt omvisninger for deltagerne i hver af de af Pharmakon afholdte AMU-kurser i medicinalindustriell produktion og i kurser i GMP-regler for arbejdsledige akademikere samt engelske rundvisninger for WHO.

Indtil 2015 havde besøg i samlingen hovedsagelig form af arrangerede omvisninger for grupper af besøgende. For også at give enkeltpersoner mulighed for at besøge samlingen blev samlingens tilgængelighed fra 2015 udvidet med en fast ugentlig åbningsdag på tirsdage kl. 13-16 (undtagen i januar, juli og juleferien).

Med henblik på at øge besøgstallet i Dansk Farmacihistorisk Samling har fonden siden 2011 haft et samarbejde med VisitNordsjælland, som har resulteret i, at der på VisitNordsjællands hjemmeside – den officielle guide til ferieoplevelser i Nordsjælland – er indlagt en præsentation af Dansk Farmacihistorisk Samling med oplysninger om omvisning. Samlingen er præsenteret på den kommunale portal "Skolen i virkeligheden", hvilket resulterer i henvendelser fra skoleklasser, der ønsker at benytte samlingen i den tværfaglige undervisning i de naturvidenskabelige fag.

I efteråret 2019 har 25 gymnasielærere fra de naturvidenskabelige fag været på orienterende besøg med henblik på at tænke Dansk Farmacihistorisk Samling ind i deres undervisning.

Der annonceres for den ugentlige åbningsdag i samlingen på Facebook og i KultuNaut. Sidstnævnte er den elektroniske kulturguide kalender, der dækker arrangementerne i det danske kulturliv. Herigenem bringes annonceringen i blandt andet Frederiksborg Amts Avis.

I august 2019 har Sjællandske Medier afholdt et læserarrangement med massiv tilslutning og positiv omtale.

I 2019 har 1508 personer besøgt Dansk Farmacihistorisk Samling, hvilket er på samme niveau som i 2018. De 1508 personer fordeler sig på ca. på 5 % blandt gæster på Pharmakon. ca. 7 % på Åbent Hus dagene og ca. 86 % i forbindelse med arrangerede omvisninger for grupper. Ud af det samlede antal besøgende Gennem årene har i alt ca. 18732 personer besøgt samlingen.

Fonden har i 2019 haft samarbejde med forskellige aktører om udadrettede aktiviteter.

For tredje år i træk deltog apotekerboden i Helsingørs historiske marked, Sundtoldsmarkedet, der er en årlig tilbagevendende begivenhed.

De tusindvis af besøgende kunne opleve apoteks-håndværket udfolde sig som for 200 år siden suppleret med fortællinger om datidens sygdomme.

Dansk Farmacihistorisk Samling og Pharmakon deltog i Kulturnat Hillerød den 20. september 2019 med blandt andet følgende programpunkter:

- En firetimers workshop ved museet, hvor der blev fremstillet forskellige lægemiddelformer, såsom afdelte pulvere, piller og tabletter. Workshoppen var et tilløbsstykke for både børn og voksne.
- Rundvisninger i samlingen

Arrangementet havde rekordmange besøgende.

Dansk Farmacihistorisk Samling deltog, i samarbejde med Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, i Kulturnat København, 11. oktober 2019.

På første sal i Panum Bygningen havde samlingen indrettet minilaboratorium 3., hvor de ca. 5000 besøgende kunne opleve aktiv museumsformidling med temaet Apoteket anno 1820 med udklædte aktører.

Hvad angår fondens udlånsvirksomhed, kan nævnes, at tidligere udlån af lægemiddelpakninger til udstillinger på følgende museer er blevet videreført i 2019:

- Hillerød Bymuseum
- Medicinsk Museion, København
- Dansk Forsorgsmuseum, Svendborg
- Steno Museet, Aarhus

I 2019 har Dansk Farmacihistorisk Samling modtaget ca. 60 henvendelser om spørgsmål af farmacihistorisk karakter – det højeste antal forespørgsler nogensinde på et år – fra apoteker, lægemiddelindustri virksomheder, universiteter, museer, teater, radio, tv, farmaceuter, farmakonomer, læge, filmproducenter, journalist, ph.d.-studerende, gymnasieelever, skoleelever og privatpersoner. Forespørgslerne har typisk drejet sig om identifikation og datering af ældre lægemidler, lægemiddelnavne, farmaceutiske genstande og medicinsk udstyr, tydning af ældre recepter, anvendelse af ældre farmaceutisk apparatur, oplysninger om sammensætning, fremstilling og terapeutisk anvendelse af tidligere tiders lægemidler, vurdering af ældre apoteksgenstande, oplysninger om lægemiddellovgivningens og apotekernes historie, biografiske oplysninger om farmaceuter samt litteratur- og billedsøgning. Endvidere har samlingen fået henvendelser fra gymnasieelever om medvirken i vejledning ved studieretningsprojekt.

Fonden deltager i det nationale og internationale samarbejde inden for faghistorien. Som det fremgår af den på side 12 anførte oversigt, har fondens deltagelse heri i det forløbne år omfattet fagligt og organisatorisk samarbejde, kongresdeltagelse og museumsbesøg.

Fonden, herunder samlingen, er endvidere blevet synliggjort gennem de på side 13 nævnte publikationer og presseomtale.

Nationalt og internationalt samarbejde

Fagligt og organisatorisk samarbejde

Poul R. Kruse er formand for Dansk Farmacihistorisk Selskab og medlem af The International Academy of the History of Pharmacy.

Poul R. Kruse og Svend Norn er medlemmer af Det Videnskabeligt Rådgivende Udvalg for NaturMedicinsk Museum, Københavns Universitet.

Dansk Farmacihistorisk Selskab er medlem af The International Society for the History of Pharmacy.

Mette Katrine Jensen er medlem af bestyrelsen for Dansk Medicinhistorisk Selskab og derigennem arrangør af foredrag med medicinhistoriske temaer og medlem af Organizing Committee ved "The 27th. Nordic Medical History Congress"

Mette Katrine Jensen er bodsformand for apotekerboden på Sundtoldsmarkedet.

Dansk Farmacihistorisk Fond har et nært samarbejde med

- NaturMedicinsk Museum, Københavns Universitet
- Medicinsk Museion, Københavns Universitet
- LEO Museum & Archives, LEO Foundation
- Museerne Helsingør
- Nordjyllands Historiske Museum
- Andelslandsbyen Nyvang

Kongresdeltagelse

Deltagelse i "The 27th. Nordic Medical History Congress"

Museumsbesøg

Mette Katrine Jensen har i 2019 besøgt

- Medicinsk Museion, Københavns Universitet
- Museerne i Helsingør
- Andelslandsbyen Nyvang
- NaturMedicinsk Museum

Publikationer og presseomtale

Dansk Farmacihistorisk Fond. Årsberetning 2018. Hillerød: Dansk Farmacihistorisk Fond, 2019.

Dansk Farmacihistorisk Fonds Venner. Nyhedsbrev nr. 31, forår 2019; nr. 32, efterår 2019.

Norn, S, Permin, H. Stethoscope – over 200 years. Journal of Pulmonology and Respiratory Research. January 2019 – Review article – page 1-8.

Permin H, Jensen MK, Kruse, PR, Norn S. "Historien om thalidomidaffæerden" Dansk Medicinhistorisk Årbog 2018.

Permin H, Jensen MK, Kruse, PR, Norn S. "Pionerer bag opdagelsen af lokalanalgetika" Dansk Medicinhistorisk Årbog 2019

Theriaca 45, Dansk Farmacihistorisk Selskab

Farmaci nr. 8 "Apotekernes historie: "Fra fabrikant til formidler" (Interview med PR Kruse om farmaciens historie suppleret med en farmacihistorisk tidslinje)

Pharma nr. 6 "Thalidomid: "Historien om et katastrofalt svigt"

Omtale af Aktiviteter

Læser arrangement 15. august for Sjællandske Mediers læsere (Annonce, 26. april) læserarrangement for Sjællandske Mediers læsere for arrangementet den 15. august. Bringes i Sjællandske Mediers lokalaviser.

Sjællandske Medier bringer 16. august en 2 siddet artikel i samtlige af deres lokalaviser med overskriften. "Fire blodigler tager del i farmacihistorien"

Online billedserie fra arrangementet bringes på Sjællandske Mediers hjemmeside.

Farmakonomen nr. 7, 2019 "Levende farmacihistorie"

Farmaci nr. 9, 2019 "Farmacihistorie på en helt ny måde"

Omtale af Kulturnat København: Omtale af minilab 3 "Apoteket anno 1820" på Panum (under Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet").

Video af Mette Katrine Jensen, der fortæller om fremstillingen af medicin 1820. Produceret af Journalist Anton Willemann fra Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet.

Gaveliste

682	Kaj Tipsmark
683	Inge Ostenberg
684	Lone Bøgh
685	Per Wisbech
686	Jørgen Grevsen
687	Inge Nørskov
688	Jane Piasecki
689	Steffen Kjær
690	Hanne Bruun
691	Edel Kastrop
692	Lise Yde-Andersen
693	Tine Lindgren
694	Henrik Lintner
695	Torben Wamberg
696	Søren og Ulla Ribøl-Madsen
697	Sofie Ambeck

Om Dansk Farmacihistorisk Fonds Venner

Med etableringen af Dansk Farmacihistorisk Fond pr. 1. januar 2002 blev der skabt en fælles ramme for de farmacihistoriske aktiviteter i Danmark, idet fonden i henhold til sin fundats har til formål:

- At udføre musealt-fagligt arbejde til belysning af farmaciens historie i Danmark
- I samarbejde med Dansk Farmacihistorisk Selskab at fremme farmacihistorisk forskning i Danmark og at udbrede kendskabet til farmaciens historie.

Fonden er ejer af Dansk Farmacihistorisk Samling på Pharmakon i Hillerød. Samlingen belyser apotekernes og lægemiddelindustriens virksomhed samt lægemid- lernes historie gennem de sidste hundrede år. I sam- lingen udøves fondens museale og øvrige aktiviteter. Fonden ledes af en bestyrelse med en bred repræ- sentation fra organisationer, institutioner og myndig- heder inden for lægemiddelområdet i Danmark.

Fonden med dens farmacihistoriske samling er så- ledes en institution for alle grene af dansk farmaci. Alle personer, offentlige og private institutioner og virksomheder inden for faget opfordres derfor til at støtte fondens arbejde ved et medlemskab af og årlige bidrag til Dansk Farmacihistorisk Fonds Venner.

Du kan melde dig ind i Dansk Farmacihistorisk Fonds Venner og støtte vores arbejde.

De årlige bidrag til Dansk Farmacihistorisk Fonds Venner udgør:

Enkeltpersoner: 220 kr.

Studerende og pensionister: 165 kr.

Institutioner og virksomheder:

Under 25 medarbejdere: 1.100 kr.

25-250 medarbejdere: 2.200 kr.

250-1.000 medarbejdere: 4.400 kr.

Over 1.000 medarbejdere: 6.600 kr

Bidrag til Dansk Farmacihistorisk Fonds Venner:

1. **Bankoverførsel:** Danske Bank A/S,
Registreringsnummer: 4319, Kontonummer: 101-3718
(Med oplysning om navn, adresse og e-mail)

2. **Mobilepay** 39404

Send venligst en Indmeldelsesmail til: Museumsleder Mette Katrine Jensen, mkj@dfhf.dk
(Husk: Navn, adresse, mail og medlemskabets type) Vi behandler data efter interesseafvejningsreglen i persondataforordningen)

c/o Pharmakon a/s
Milnersvej 42
DK-3400 Hillerød
Denmark

Tel +45 4820 6000
Fax +45 4820 6060
E-mail mkj@dfhf.dk
www.dfhf.dk